

OBRTNI VESTNIK

Strokovni list za povzdigo in napredek slovenskega obrtništva.

»Obrtni Vestnik«

izhaja
mesečno dvakrat, in sicer:
vsakega 1. in 15. v mesecu
ter stane celoletno . . K 12
polletno . . » 6
posamezna številka . . » 1

Oficijelno glasilo „Pož. zveze kranjskih obrtnih zadrug v Ljubljani“
in „Zveze južnoštajerskih obrtnih zadrug“ s sedežem v Laškem trgu
in slovenskih obrtnih društev.

Nefrankirani dopisi se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.
Ponatis dovoljen le z navedbo vira.

Cene inseratov

1/2 strani pri enkratni
K 6, pri večkratnih objavah
primeren popust.
Za male objave enostopna
petitvrsta K 1.

Uredništvo in upravnništvo:
Ljubljana, Dunajska cesta 20

II. letnik.

V Ljubljani, 1. julija 1919.

Štev. 7.

Fr. Zelenik:

Carina in gospodarstvo.

Prav živahno se zabavlja zadnje čase čez carino, naše gospodarstvo je baje v nevarnosti, še bolj bomo nazadovali itd.

Carinsko vprašanje je eno najtežjih gospodarskih vprašanj in čeravno je rodilo obširno literaturo, vendar še vedno ni dognan vpliv carine na razvoj cen, industrije, trgovine, obrti, konzuma. Boj proti in za carino se bije od tedaj, odkar se smotreno goji narodno gospodarstvo.

Predno govorimo o upravičenosti današnjega zabavljanja proti carini, si oglejmo carinsko politiko propadle Avstrije. Tam je bil v veljavi od leta 1851 do leta 1878 carinski sistem, ki je popolnoma odgo-varjal prostemu trgovinskemu prometu. Toda že v tisti dobi so nastopali ljuti nasprotniki tega sistema in so zahtevali varstveno carino za domačo industrijo in poljedelstvo. Gospodarska kriza leta 1873 jim je dala v roke moč. Gospodarski polom iz leta 1873 je bil v Avstriji naravnost ogromen. Požrl je nad 2000 milijonov goldinarjev. Samo na dunajski borzi so znašale izgube 1369 mil. goldinarjev, za tiste čase naravnost ogromen znesek. Vrhutega je bila še letina leta 1873 slaba. In v kljub temu polomu se je Avstrija hitro opomogla. Pa se sedaj tako tresejo mnogi pred polomom, ki nam grozi z vreditvijo valute. In takrat se ni šlo za ničvredni vojni papirnati denar, takrat je šlo v izgubo resnično premoženje, prihranki.

Ta gospodarski polom je tedaj spravil na krmilo tiste, ki so zahtevali zaščito gospodarstva z visoko carino. In res je vpeljala Avstro-Ogrska leta 1878 carinsko tarifo, ki je že kazala značaj varstvene carine. Ta značaj se je podkrepil še v letu 1882, potem 1887 in posebno visoke carinske postavke za poljedelske in industrijske proizvode smo dobili l. 1906.

Kakšen vpliv je imela visoka carina na našo živinorejo in na ogrsko poljedelstvo, sem dokazal v člankih, katere sem objavil v naših dnevnikih. Danes povdarjam le, da tudi visoka carina na industrijske izdelke ni bila popolnoma upravičena. Navedem v dokaz nastopne številke.

Leta 1879 se je plačajo uvozne carine na železnino okoli 375 tisoč goldinarjev, leta 1888 okoli 2 milijona goldinarjev in leta 1908 pa že nad 8

milijonov kron. — Uvozne carine na stroje se je plačalo leta 1879 570 tisoč goldinarjev, leta 1888 že poldrugi milijon goldinarjev in leta 1908 pa že nad 12 milijonov kron. — Če se je v kljub tako visoki carini uvažalo toliko železnine in strojev, je to najboljši dokaz, da je rabilo gospodarstvo monarhije toliko raznih strojev in železnine, da domača industrija nikakor ni mogla kriti cele potrebe in je tedaj po krivici vživala neprimerno visoko carinsko zaščito in s tem jemala iz žepov konzumenta znatne vsote. Ko bi domača industrija proizvajala dovolj in bi lahko krila vso potrebo, tedaj bi bil uvoz škodljiv in visoka carina na mestu.

Iz navedenih podatkov v tem in v omenjenih člankih lahko sklepamo, da carinska politika bivše monarhije ni bila pravilna. Poznala je koristi le ogrskih magnatov, avstrijskih plemenitih veleagrarcev in pa industrijskih vitezov, široke mase državljanov pa so trpele škodo.

Da bomo lažje razumeli visoke carinske postavke, ki je vsebuje avtonomna carinska tarifa in veljajo sedaj za celo ozemlje našega kraljestva za blago iz nemške Avstrije in drugih neprijateljskih držav, oglejmo si nekoliko razmere med Srbijo in propadlo monarhijo. Leta 1878 je postala Srbija popolnoma prosta. Ali na Berolinski konferenci je rovaril Andrassy, ki je bil pač v prvi vrsti Madžar, ne samo proti Slovanom sploh ampak posebno proti Srbiji, kakor piše Jov. Ristič v svoji knjigi »Spoljšajni odnašaji Srbije«. Ni čuda tedaj, če Ristič nikakor ni mogel odločiti se za sklep carinske pogodbe z veliko sosedo, čeravno so bili dogovori in pogodbe med Turčijo in monarhijo, ki so vezali glasom čl. XXXVII berlinske pogodbe bivšo turško sužinjo Srbijo do sklepa samostojne pogodbe, skrajno površni in pomanjkljivi. Šele po odstopu Rističa je sklenil Mijatović leta 1881 z Avstro-Ogrsko carinsko pogodbo, ki pa je nosila znake madžarske nadutosti in nasilnosti. Mala Srbija, obdana okrog in okrog od agrarnih in večinoma sovražnih držav, se ni mogla nikamor ganiti pa se je morala udati. Saj ni mogla nikamor izvažati prebitka iz poljedelstva in živinoreje. Posebno se je šlo za izvoz in prevoz goveje živine in svinj. Takrat je pa mogla izvažati le v Avstrijo in pa Nemčijo.

Srbija je podpisala levjo pogodbo z mo-gočno sosedo in ni čuda, če se je rodil v srbskih srcih gnjev in sovraštvo proti avstromadžarski tla-

čiteljci. Madžari so s svojimi šikanami, s katerimi so ovirali srbsko uvozno trgovino, podpihivali to sovraštvo. Leta 1908 je začela bivša monarhija gospodarski boj proti Srbiji, s katerim je hotela gospodarski uničiti to malo ali energično državo. Bali smo se, da bo podlegla mala Srbija, toda bila je neukrotljiva, znala si je pomagati, preskrbela si je druga izhodišča in konečno je odnehala monarhija, ker se je le zbala za srbski trg, katerega je potrebovala. Kakor so bile zaprte avstro-ogrske meje srbskim volom in praščem, tako je bila zaprta srbska meja industrijskim izdelkom avstrijskih čifutov in »unsere Leit« so začeli protestirati proti madžarski politiki napram Srbiji, tembolj, ker je Nemčija napela vse sile, da bi si priborila srbski trg. Zmagala je takrat Srbija v tistem gospodarskem boju. Za spomin pa so ostale visoke carinske postavke, ki se porablajo sedaj za proizvode iz Nemške Avstrije, pristne hčerke propadle Avstrije.

Mnogo je takih zabavljavev proti visoki carini, ki so hoteli vseprek uvažati in iskoriščati našo potrebo. Tem seveda greni sedaj visoka carina lepe upe na živahno in dobičkanosno kupčijo. Vpitje takih pač ne smemo poslušati, kakor tudi ne onih, ki hočejo uvažati predmete, ki se dobe in proizvajajo v naši državi. Palice in porcelanske figurice pač niso potrebne, na te lahko počakamo. In vendar se dobe ljudje, ki bi radi tudi take stvari kar na debelo uvažali.

Če bi ne bilo visoke carine, bi se začel kar divji uvoz za vsako ceno in posledica bi bila, da bi tudi v Nemški Avstriji zgubila naša krona vrednost, kakor jo je izgubila v od Italijanov zasedenem ozemlju, ker so verižniki in tihotapci privlekli toliko slabega italijanskega blaga čez mejo.

Nekaj drugega pa je, če se gre za potrebščine, ki so nam potrebne, da si uredimo, obnovimo in zboljšamo obrate in gospodarstvo. Omenim le potrebščine poljedelstva, industrije in obrti. Poljedelske in obrtne stroje, poljedelsko in obrtno orodje rabimo nujno, domače industrije ni dovolj, uvažati moramo na vsak način, tedaj ni na mestu, da bi se visoka carina plačevala tudi od teh potrebščin. Omenim takoj, da je vlada odredila, da odpade carina na poljedelske stroje in kovine za obrtnike, če se dokaže potreba uvoza.

Ne zdi se mi pa primerno vpitje proti visoki carini na manufakturno blago. Za to pač ni danes primeren liferant Nemška Avstrija, ker je sama naga in če bi nam kljub temu kaj dala, bi nam dala po neprimernih cenah in ker rabi živež. O italijanski robi pa niti ne govorimo, na uvoz iz drugih držav pa se bodo porabljalé itak pogodbene carinske postavke.

Sploh pa Nemška Avstrija ni primerna dobaviteljica strojev in orodja. Za te predmete pride v poštev le Nemčija in s to moramo skleniti čimprej pogodbo.

Sistališča obrtnikov moramo staviti zahtevo, da dobimo obrtne stroje in orodje carine prosto, ker obrtnik se nahaja v jako slabem gospodarskem položaju in nikakor ne more plačevati še visoke carine, ko pričakuje še pomoči od države.

Podeljevanje obrtnih listov.

Vse rokodelske zadruge in njih zveze tako dolgo ne morejo delovati s tistim uspehom kateri je potreben obrtnemu stanu, dokler ne dosežejo pravice, da le samo one, to so rokodelske zadruge, imajo pravico odločevati, koliko obrtnikov te ali one stroke se sme v tem ali onem okraju nastaniti z ozirom na število in potrebe prebivalstva.

Izdajanje obrtnih listov oziroma koncesij se mora omejiti, kajti, vse kar ni v razmerju s prebivalstvom, je gospodarsko nezdravo. Kakor so avstrijski papirnati bankovci prišli ob vso veljavo, ker njih število ni bilo v pravem razmerju s potrebami prebivalstva, tako je prišel po nekod tudi obrtniški stan na nič, ker število ondotnih mojstrov ni v razmerju s prebivalstvom. Sicer se velikokrat čuje, da je konkurenca potrebna in mora biti, ker brez konkurence ni napredka i. t. d. To pa ne drži povsod. Obrtnik si dela konkurenco sam, če so njegovi izdelki slabi in če pretirano računa. Vsak si pusti čevelj napraviti pri čevljarju, ki zna čevelj po nogi napraviti, pa naj ga gre tri ure daleč iskat, ne pa pri tistem čevljarju, ki tolaži stranko s tem, da se bode že s časom čevelj prilegel k nogi.

Vzemimo pa, da je to resnica kar se trdi, da je konkurenca dobra, ker vpliva na cene. Tudi temu je drugače. Za vrednimi dnevi pridejo draga leta. Taka konkurenca traja le tako dolgo, dokler gospodarsko slabši ne podleže. Ko pa se enkrat to zgodi, potem zmagovalec, bodisi obrtnik ali trgovec, cene poviša tako, da lahko shaja ter še prejšnji primanjkljaj pokrije.

Saj je vendar čisto naravno, da nobeden ne more zastoj delati in da nihče, če tudi ima denar, nima ga za to, da bi ga pri obrti zapravljaj. Pač pa se lahko zgodi čisto nekaj družega, kar sem že doživel. Če se konkurentje sporazumejo in dogovorijo, da bodo delali oziroma prodajali po enakih cenah, postane blago veliko dražje, kakor če ne bi bilo konkurence.

Kako pa navadno nastanejo konkurence? Brihten obrtnik se ne bode nikoli nastanil v takem okraju, kjer vidi, da bi s tamošnjim obrtnikom ne mogel uspešno konkurirati, nego le kaki napol izvežbani pomočnik, ki silno hrepeni po samostojnosti, ker misli, da mojster biti je nekaj zelo prijetnega. Toda mojster postati je lahko, ali mojster ostati je pa že težje.

Pomočnik, velikokrat brez zadostne izobrazbe, brez potrebnega kapitala in kredita, postane samostojen, seveda najrajši v istem kraju, kjer je že delal za pomočnika, posebno še, če ima do svojega nekdanjega delodajalca kako piko. Ta mladi mojster, pijan domišljije o krasni bodočnosti, prevzame delo za vsako ceno češ, od začetka moram biti že malo cenejši ko drugi, da si pridobim stranke.

In ko vidi da tako ne bo šlo dolgo in da mu preti pogin, prične razmišljati, kaj sedaj storiti. Ker je stranke na višje cene težko privaditi, se mora pričeti slabši material uporabljati in tudi dolgove delati. Propad je tu. Žena, ki je bila od začetka vesela, da ji sedaj ne bode treba delati in bode kot mojstrova gospa med občinstvom igrala vlogo, mora sedaj na dnino. Otroci pa, in s temi smo obrtniki po navadi precej blagoslovljeni, morajo med usmiljene ljudi, če nočejo doma stradati. V takem položaju se mož rad uda še pijači in konečno ima občina celo družino na ramah.

Celo svoje življenje ni morda plačeval nobenih direktnih davkov, toraj ni občina imela od njega nobenega dobička, navsezadnje pa mora skrbeti za njega in za njegove otroke.

Meni so znani kraji, ki bi za silo izhajal en čevljarški mojster s kakima dvema pomočnikoma in par vajencev, pa je kar deset čevljarskih mojstrov. Vsi skupaj pa nimajo enega vajenca, kaj le še pomočnika in nobenemu ni treba plačati nikakega davka, ker ne morejo in kjer nič ni, tam zgubi tudi davkarja!

In nazadnje se lahko vsem tako zgodi, kakor sem ravnokar omenil, namreč, da jih bode dobila občina v oskrbo. Bilo bi bolje, da bi v istem kraju bil samo eden mojster.

Dragi tovariši! Ne pustimo z vidika mojega navsveta, zahtevajmo odločno in vse povsod, da se mora dati obrtnim zadrugam pravico, da smejo edino iste odločevati pri oddaji obrtnih listov. Stem ne bode samo nam obrtnikom pomagano ampak tudi občini in državi, ker se bode odpravilo mnogo gospodarske bede.

Nikar ne mislite, da bi bilo to za nas preveč pravice. Z ozirom na odgovornost, ki jo mora vsak obrtnik prevzeti pri izvrševanju svoje obrti, že smemo toliko zahtevati.

Poglejmo si druge stanove, kako velike pravice uživajo in koliko zaslužijo, povrh pa še za svoje delo ne prevzamejo take odgovornosti. Poglejmo si na pr. odvetnike. Če zgubi sto pravnih, plačo pa malokedaj. Zdravnik vzame plačilo za vizite in zdravila, četudi mu jo bolnik popiha na drug svet. Toda drugače je pri nas. Če je delo slabo izpadlo, včasih celo ne po krivdi obrtnika, se račun vrne, oziroma ne plača.

Zato pa moramo obrtniki odločno zahtevati, da imamo soodločujočo besedo pri oddajanju obrtnih listov.

Jer.

Kalkulacija.

Kdor ima priliko primerjati razne ponudbe, tudi specialnih podjetij, bo videl med posameznimi ponudbami precejšnje diference. Pri vestnem premotranju teh ponudb prideš do zaključka, da marsikateri podjetnik ne upošteva ali tudi ne pozna resničnih napravniških stroškov, nego si misli, kar zmora konkurenca, to zmorem tudi jaz. Stvar pa ni tako enostavna. Marsikateri si ob koncu poslovnega leta beli glavo, zakaj bilanca ne izkazuje pričakovanega uspeha.

Velika podjetja, n. pr. tovarne strojev, ki se pečajo le z grobim delom, izračunajo lastne troške, da k troškom za snovi in zaslužkov prištejejo za splošne troške 100, za pločevinska dela 60, za kotlarska dela 50% dnin. Druga podjetja kalkulirajo tako, da k vsem materialnim troškom prištejejo štirikratni znesek dnin.

Generalni troški obstoje iz: 5% obresti za celotno napravo, 2% amortizacije posestva in poslopj, 15% amortizacije inventarja in orodja, 5% obratne glavnice in pa iz stroškov za strojno silo, plače, tantieme, poprave, zavarovalnine, davkov, pisarniških stroškov vzdrževanje in amortizacije prevoznih sredstev itd.

Kako pa kalkulira manjši obrtnik?

Da zamore obrtnik pravilno kalkulirati prodajne cene, mora dobro poznati potrebne snovi, tržne cene teh in pa dobre nabavne vire. Nadalje mora natančno poznati storilno raznost svojih pomočnikov in pa okrajne plačilne razmere. Neobhodno potrebno je tudi,

da pozna lastne in pa obratne troške svojega podjetja (režijo).

Tržne cene surovin razvidi iz poročil v dnevnikih in strokovnih časopisih in pa tudi iz cenikov.

Lastna cena kakega izdelka obstoji iz vrednosti surovin, zaslužka delavca in pa iz obratnih stroškov.

Zaslužke delimo med produktivne in neproduktivne; prvi so zaslužki pomočnikov, drugi pa poslovodij itd.

Obrtnik plačuje zaslužek pomočniku v denarju ali pa v naturalijah, od dneva ali od ure, od komada ali pa v akord. Zaslužek mojstra je produktiven, če dela tudi sam, če pa obrt le vodi in nadzoruje, je pa zaslužek neproduktiven in se mora računati k režiji.

Splošni troški ali režija obstoji iz:

1. neproduktivnih materialij; (to so snovi, katerih ne more vračunati naravnost v ceno izdelka);

2. neproduktivnih zaslužkov;

3. obresti obratne glavnice;

4. najemnine za obratni prostor;

5. izdatkov za razsvetljavo, kurjavo, snaženje in za strojno silo (n. pr. elektromotorsko itd);

6. izdatkov za reklamo, kupčijska potovanja, poštino, tiskovine itd.;

7. izdatkov za vzdrževanje in popravo opreme, orodja in obratovališča;

8. odstotnega odbitka od vrednosti strojev, orodja za amortizacijo;

9. davkov, združnih in drugih prispevkov, zavarovalnin;

10. iz letnih izgub vsled neizterljivosti terjatev itd.

Obrtnik mora vse te troške natančno zapisovati in je porazdeliti na cene snovij (surovin) in izdelkov.

Da pa zamore obrtnik res dobro in zanesljivo preračunavati, da bo res imel pregled čez svoj obrat,

mora imeti dobro vrejeno in popolno knjigovodstvo. Ker pa nima noben obrtnik preveč časa za pisarije,

tedaj mora biti knjigovodstvo kolikor mogoče tudi enostavno. Obljubili smo že, da bomo v našem strokovnem listu izdajali navodilo za knjigovodstvo, ki bo res popolnoma odgovarjalo potrebam obrtnika.

Kdor se izmed tovarišev zanima za ta način knjigovodstva, si ga lahko ogleda v pisarni Zveze slovenskih zadrug, kjer se ta način knjigovodstva uporablja.

Ustanovitev „Obrtne tiskovne zadruge“.

Slovensko obrtniško društvo v Ljubljani je med svojimi člani nabralo nekaj glavnice s katero se je pričelo izdajati naše glasilo »Obrtni Vestnik«. Da je bil »Obrtni Vestnik« v resnici potreben in da služi svojemu namenu, to nam dokazujejo razni priznalni dopisi in naši članki vzbujajo splošno pozornost. Gotovo pa je, da bode treba Vestnik še izpopolniti, zlasti s strokovnimi in poučnimi članki za razne panoge obrtništva. Slovensko obrtništvo potrebuje strokovnega glasila, ki bi naj prinašal poučne članke in navodila za vse vrste strok obrtništva. S tem ne izdamo še nobene tajnosti če povemo, da so nam razni strokovnjaki, inženjerji in profesorji, obljubili raznovrstno strokovno gradivo tičočih se mehanično-tehniške obrti, za kovinske obrti, kakor tudi za mizarstvo, zidarstvo, tesarstvo in tako tudi za oblačilne obrti. Uverjeni smo, da bodo taki poučni članki v Vestniku našli hvaležne čitatelje in da bode en

sam poučen članek naročniku Vestnika prinesel več koristi, kot pa znašajo stroški za naročnino. Vendar pa ne smemo ostati samo pri »Vestniku«, naša naloga mora iti še dalje in dalje. Pred vsem moramo že za leto 1920 izdati dobro urejen in pripraven obrtni kalendar. (Radovedni smo, če bomo tudi pri tem podjetju dobili nepotrebno konkurenco). Treba bode založiti navodilo in pouk o pomagalskih in mojstrskih preizkušnjah. Te knjižice naj bodo navodilo izprašancem in pa izpraševalnim komisijam za razne obrti. Založiti bode treba lična pomagalska spričevala in izučna pisma, za posamezne obrti strokovna navodila in razne druge tiskovine za pravilno vodstvo obrtnih zadrug in obrtnih društev. Da se pa vse to založi, treba je denarja in zopet denarja. Zato je obrtno društvo sklenilo, da v ta namen ustanovi svojo lastno »Obrtno tiskovno zadrugo«, ki bode zalagala vse zgoraj omenjene tiskovine in stremila za tem, da si v doglednem času prilasti kako tiskarno. Da poučimo svoje čitatelje in pa zainteresirane kroge, hočemo v kratkem pojasniti namen in pomen tiskovne zadruge. Podjetje bi se glasilo »Obrtna tiskovna zadruga v Ljubljani, registrovana zadruga z omejeno zevezo«. Namen podjetja je pospeševati gospodarsko korist zadružnikov s skupnim izdajanjem knjig, strokovnih časopisov, z izvrševanjem knjigotrške obrti in z založništvom knjig in tiskovin vseh vrst. Zadružnik je vsak obrtnik in vsaka obrtna zadruga ali društvo, ki vplača najmanj en zadružni delež v znesku 100 K. Delež se mora vplačati takoj pri vstopu v zadrugo. Izjemoma se dovoli tudi plačevanje zadružnih deležev v štirih zaporednih mesečnih obrokih po 25 K. Zadružniki jamčijo za obveznosti zadruge omejeno, t. j. razen svojega prvotnega deleža še z enkratnim zneskom t. j. 100 K za dobo enega leta.

Upravni organ zadruge je načelstvo, ki ga izvoli občni zbor izmed zadružnikov za dobo enega leta. Načelstvo sestoji iz predsednika, podpredsednika in 10 odbornikov, od katerih se določi eden za blagajnika in eden za tajnika. Predsednik, podpredsednik in najmanj osem odbornikov mora bivati v Ljubljani. Da je sklep načelstva veljaven, je treba navzočnost najmanj sedem njegovih članov, pri čemur glasuje predsednik, kakor vsak drug član načelstva.

To so le kratke in glavne poteze pravil, katere se imajo urediti in odobriti na ustanovnem zborovanju zadruge, ki se bode vršil, kakor hitro bode mogoče. Dosedaj je podpisanih že 50 deležev po 100 K to je svota 5.000 K, katera pa ne zadostuje za tako podjetje. Ako hoče zadruga ustrezati svojemu namenu in ako se hoče založiti vse, kar je potrebno, bi se rabila svota 30.000 kron. In to svoto je med obrtniki in njih organizacijami lahko dobiti, če omenjeni storijo svojo dolžnost s tem, da vsak zaveden obrtnik in vse obrtne zadruge in društva vzamejo vsaj po en delež. Na Slovenskem ozemlju obstoji čez 100 obrtnih zadrug. Uverjeni smo, da vsaka teh zadrug gotovo premore toliko, da vplača eden ali tudi več deležev in potreben kapital bi bil takoj na razpolago ter bi se z delom in podjetjem lahko takoj pričelo. Te dni razposlali smo vsim obrtnim zadrugam pristopne izjave in poštne položnice z prošnjo, da med svojimi člani pridobe nekaj deležev in da tudi zadruga samo kot taka vplača po en ali več deležev. Vsi obrtniki, ki se zanimajo za zadrugo, se lahko radi deležev zglase pri načelstvu svoje zadruge ali pa tudi potom dopisnice na upravništvo »Obrtnega Vestnika«, ki bode

rade volje vsakemu posameznemu dalo potrebna pojasnila in poslalo poštno položnico in pristopnico.

Prosimo toraj vsa načelstva obrtnih zadrug, da naši želji in prošnji po možnosti ugone in o uspehu poročajo. Prosimo pa tudi tovariše obrtnike, da pristopijo vsaj z enim deležem k zadrugi in tako pripomorejo k delu za splošno korist in uresničenje naših idej. Na željo posameznih bomo tudi objavili imena tovarišev, ki so priglasili svoj pristop in vplačali deleže. Bojazen, da bi se podjetje ne obneslo, je neutemeljena, kajti že sam »Obrtni Vestnik« bo pokrival vse izdatke zlasti če bodo vse zadruge sklenile sklep, da se »Vestnik« naroči obligatno za vse člane, kakor je to že storilo deset obrtnih zadrug. V tem slučaju bi lahko izdajali do 15.000 izvodov, kar bi znašalo letno 150.000 kron. Toraj dragi tovariši in zadružna načelstva z vso vstrajnostjo na skupno delo, do osamosvojitve obrtnege stanu.

Eng. Franchetti.

Urad za pospeševanje obrti.

V Ljubljani obstoji zavod, ki sliši na zgoraj navedeno ime. Naši tovariši pa s tem uradom niso nič kaj zadovoljni, kakor nam kaže nižje navedena resolucija. Zavodu se očita, da noče poznati vseh obrtnikov brez ozira na strankarstvo. Če bomo pri nas tudi v bodoče gledali le s strankarskimi očali, tedaj pač ne bomo napredovali. Nove razmere zahtevajo čisto drugačno stališče. Bodimo le obrtniki, bodimo si dobri tovariši, imejmo pred očmi le napredek svojega stanu, ker le tako bomo si priborili boljše bodočnost in boljše življenske pogoje. Nastopajmo složno za svoje koristi, strankarstvo pa pustimo na stran, ker to nam je do sedaj še vedno škodovalo.

Pri sestanku Društva obrtnikov v Kranju, na katerem so bili zastopani tudi obrtniki Obrtnih društev in Novega mesta in iz Ljubljane, dne 12. junija t. l., se je soglasno sprejela nastopna resolucija:

Deželna vlada za Slovenijo v Ljubljani se pozivlja, da čimpreje vredí razmere pri uradu za pospeševanje obrti, kajti danes obstoji ta urad brez pravega odbora in pravega vodstva in nima kot tak za nas obrtnike nobenega pomena. Odločno pa ugovarjamo temu, da bi se v ta odbor imenovalo oziroma inkorporiralo obrtnike po političnih strankah, marveč naj se jih imenuje po nasvetu obrtnih zadrug, zadružnih zvez, trgovske in obrtniške zbornice.

Pomoč obrtniku.

Svetovna vojna je pač zadala najhujši udarec obrtniku. Zapustiti je moral svoje obratovališče ter iti prodajat svojo kožo v strelske jarke, ali pa je moral v vojnih obratih žrtvovati svojo delavno silo. Doma pa mu je ali vojaštvo zasedlo in odneslo obratna sredstva, ali pa so druge neprilike uničile imovino obrtnikovo. Tako nam piše n. pr. obrtnik z Dolenjskega, da je moral l. 1915 k vojakom. Doma je ostal obrat brez nadzorstva. Voda je raztrgala jez, na poslopju manjka tretjino strehe, kolesje je spokano in polomljeno, tako, da bi potreboval precej tisočakov v popravo svoje naprave. Teh tisočakov pa ta tovariš ravno nima in kako naj sedaj popravi svoje obratovališče, da bo zopet lahko zaslužil svoj vsakdanji kruh?

Drugemu obrtniku je zopet vojaštvo odneslo orodje, zopet eden se pritožuje, da so mu odnesli obrtne stroje. Avstrijska soldateska pač ni imela srca in je gospodarila prav po vandalsko po raznih obratovališčih.

Pomoč je nujno potrebna in to more nuditi le država. V propadli Avstriji je ministerstvo za javna dela že storilo potrebne korake, da se nudi po vojni prizadetim obrtnikom, posebno onim, ki so služili vojake ali so opravljali vsled vojne obveznosti vojaška dela, potrebna pomoč z posojili pod ugodnimi pogoji. Vsled propada Avstrije so vsi ti koraki pač brezpomembni in mora naša sedaj osvobodjena in prava država skrbeti za obrtnike in jim priskočiti na pomoč.

Narodna vlada v Ljubljani je že v januarju t. l. storila primeren sklep, toda stvar se vleče in do podpor ne pride. Tu je potrebna pač večja naglica, tista avstrijska počasnost nikakor ni na mestu.

V Čehoslovaški republiki so že dovoljeni potrebni krediti in lahko dobi potrebni obrtnik do 6000 kron posojila. Država jamči za 60% tega posojila.

Pozivljamo in prosimo tedaj naše merodajne činitelje, da se tudi pri nas priskoči takoj na pomoč obrtnikom, da bodo zamogli si vrediti svoja obratovališča in si nabaviti najpotrebnejše stvari.

Nikakor pa ni potrebno, da bi pomoč naj bila le v denarju. Gotovo bo obrtnikom vstreženo tudi, še se jim da orodje, stroji, sirovine in druge potrebščine, ker s skupno in večjo nabavo bo mogoče dobiti po ugodnejših pogojih, kot pa če se vsak posamezen obrtnik preskrbuje.

Obrtno gibanje.

Obrtna zadruga na Bledu poziva svoje člane, kateri imajo učence brez učne pogodbe, naj jih nemudoma priključijo pri načelstvu obrtne zadruge, ker drugače se ne bode izdalo nikomur učno spričevalo, še manj pa neučlanjenega učenca pripustilo k preizkušnji pomagalcev.

Ravno tako naj tudi mojstri, kateri imajo pomočnike izvršijo zglasilno dolžnost, saj je vendar vsakomur znano, da so od zadruge nepotrjena spričevala neveljavna.

Tega naj se drže tudi vsi združni zaupniki. Vsak naj se drži rada in bode vse prav. Načelnik.

Zadruga rokodelskih in sorodnih obrtov za sodni okraj Novo mesto je sklenila sledeče: Uradne ure zadruge so ob nedeljah od 9. do 11. ure v lastnem lokalu Narodni dom, pritličje, levo. Ker je veliko mojstrov brez obrtnih listov in izvršujejo obrt, se jih pozivlja da se takoj pri zgoraj omenjeni zadruzi prijavijo. Ravno tako naj prijavijo mojstri dotičnike, kateri izvršujejo kjerkoli in kakšno obrt brez usposobljenosti in učnega izpričevala, da se napravi enkrat red v obrtih. Posebno se opozarja na šivilje, v vednost naj bode tudi mojstrom, kateri še niso vplačali pristopnine, vpisnine in osvobodnine zase ali za učence, da v teku 14 dnov dolg poravnajo, sicer se jih bo v vseh teh gori navedenih stvareh potom oblasti zasledovalo. Pomočniške preizkušnje se vršijo v mesecu juliju; naj se vsi, kateri imajo preizkušnjo vspobljenosti dokazati, prijavijo ob uradnih urah v zadruzi. Ravno tako se morajo odslej zanaprej vsi pomočniki z delavskimi knjižicami pri omenjeni zadruzi prijaviti in odjaviti. —

Tečaj za železobetonske traverze se bo vršil 5., 6. in 7. julija v prostorih Urada za pospeševanje obrti, Dunajska cesta št. 22. Začetek tečaja bo v soboto dne 5. julija ob 3. uri popoldne. Kdor se misli prigrasiti, naj nemudoma pošlje tozadevno obvestilo na naslov Urada za pospeševanje obrti. Tečaj bo vodil gosp. inž. I. Novak. Obisk tečaja je brezplačen, za potrebščine se plača 5 K.

Jugoslovanski kreditni zavod r. z. z. o. z., ustanovijo trgovci in obrtniki v Ljubljani. Namen jugoslovanskega kreditnega zavoda bo, preskrbovati srednjega in malega trgovca in obrtnika s cenim kreditom in nabavljati skupno tudi blago za nje. Deleži so po 100 kron in je dosedaj že nad 150.000 kron deležev podpisanih, zagotovljenih je pa že za 500.000 kron. Do ustanovitve, ki se izvrši kmalu, se upa, da bo podpisanih še več deležev. Tak kreditni zavod, ki bo ščitil baš srednjega in malega trgovca in obrtnika je nujno potreben v dobi, ko se začenjata trgovina in obrt zopet razširjati.

Deželna zadruga sodavičarjev za Slovenijo v Ljubljani naznanja svojim članom, da sedaj še ni dobiti ogljikove kisline. Takoj po zasedenju Celovca je potovalo več članov odbora tjakaj, da se prepričajo na mestu, kako bi se moglo zopet dobivati ogljikovo kislino od tovarne »Securitas«. Prepričali so se, da tovarna ne deluje, ker nima koksa, iz katerega se napravi ogljikova kislina. Vodstvo tovarne je odpotislancem zadruge svetovalo, da čimpreje preskrbe kokso. Za koks se je zadruga dosedaj obrnila na trgovsko in obrtno zbornico, na podružnico za trgovski promet z inozemstvom (bivši prehodno-gospodarski urad), na urad za pospeševanje obrti in končno z obširno vlogo na dež. vlado, oddelek za premog. V vlogi na oddelek za premog smo naslikali sedanjí velekritični položaj sodavičarske obrti ter prosili, da nam za prvo silo preskrbi vsaj dva vagona koksa, za katera naj takoj posreduje pri topilnici v Litiji, ako jih sicer nima na razpolago. Do tega časa še ni znano, kako se je zadeva rešila. Ako dobimo vsaj dva vagona koksa, imamo v nekaterih dneh vsaj nekaj ogljikove kisline. Ogljikova kislina se bo razpošiljala najbrže tako kot preje na vsakega posebej. Člani odbora so pri vodstvu »Securitas« tudi posredovali, da bi se razpošiljalo kot poprej brez zastavnine. Kako se bo stvar razvila, bomo člane pravočasno obvestili. Sladkorja sedaj še ni, tudi s saharinom ni še nič. — Dež. zadruga sodavičarjev za Slovenijo v Ljubljani, 25. junija 1919.

More Emil, t. č. nač.

Obrtno hranilno in posojilno društvo v Kranju. V Kranju se je ustanovilo Obrtno hranilno in posojilno društvo, reg. zadruga z. o. z., ki ima nalogo pospeševati gospodarske koristi obrtnega stanu na slovenskem ozemlju. Namen zadruge je nabavljati surovine za svoje člane in skupno vnovčevati njih obrtne izdelke. Pečal pa se bode zavod tudi s podeljevanjem cenenege kredita svojim članom, katerega posebno malemu obrtniku ni mogoče dobiti. Bavil pa se bode zavod tudi z eskomptiranjem obrtnih računov potom cesije in dajal kredit v tekočem računu. Da se bodo sprejemale tudi hranilne vloge, je samoobsebi umevno. Vsak združnik jamči poleg vplačanih deležev še z dvakratnim zneskom istih. Združni delež se je določil na 100 kron in vsak obrtnik lahko podpiše poljubno število deležev. Poleg tega plača vsak združnik pri sprejemu 4 krone vstopnine. Združni deleži se bodo podpisavali do

31. julija t. l. Vabimo vse obrtnike, da se združijo v čim večjem številu okrog tega denarnega zavoda, da bodo imeli od zadruga koristi. Pisarna posluje v Kranju, h. št. 170 in so uradne ure vsak delavnik od 9.—12. ure dop. V pisarni dobijo se tudi pravila na ogled.

Naznanilo. Podpisana zadruga naznanja vsem čevljarjem mojstrom sodnega okraja Novo mesto, da so uradne ure pri zadrugi vsak ponedeljek od 9. do 12. ure in od 13. do 17. ure. Torej ta dan in ob teh urah naj pride vsak, kdor ima opravke pri zadrugi, druge dneve ne. Le v izvanrednem slučaju se dovoli izjema. — Dalje se naznanja, da se odslej naprej vrše pomagalske preizkušnje, septembra in decembra. Torej ne bo več preizkušnje za vsakega vajenca posebej, marveč za več vajencev skupaj, ker ni umestno za vsakega posebej sklicati preizkuševalno komisijo. Vsak mojster naj vsaj en teden prej ko bo vajenec imel biti prost, to naznani zadrugi, da bo ista vedela, koliko jih bo delalo preizkušnjo, da se vse potrebno ukrene. Tovariši čevljarji, vzemite to naznanilo v vednost in ravnajte se po ukrepah zadruga. — Zadruga čevljarjev v Novem mestu.

Vabilo na sestanke Društva obrtnikov v Kranju, ki se bodo vršili v mesecu juliju 1919 v sledečih gostilnah v Kranju ob 20. uri in sicer: v četrtek dne 3. julija 1919 v gostilni pri Peterčku, v četrtek dne 10. julija 1919 v gostilni pri Schifrarju. Dandanes, ko se že organizirajo vsi stanovi naj ne zaostane tudi obrtnik.

Iz delavnice.

Gonilno jermenje mora tudi počivati, t. j. jermen ne sme biti vedno napet, nego se ga mora zvečer, ko se delo ustavi, vreči z jermenice. Nek podjetnik se je prepričal o koristi tega. Dva gonilna jermena sta gonila popolnoma enaka stroja. Eden delavec je svoj jermen vsak večer vrgel z jermenice, drugi je bil pa len, pa je pustil jermen na jermenici, je bil tedaj jermen vedno napet. Tega so morali petkrat skrajšati, medtem ko so prvega skrajšali le dvakrat in je bil še v dobrem stanju, ko je bil oni že neraben. Tedaj pazite za gonilno jermenje.

Stroji in gonila.

Motor na acetilenski plin. Tudi acetilenski plin se lahko porablja za gonilo motorjem kakor vsaki drugi gorivni plin. Acetilen ima 12.500 kal., medtem ko jih ima bencin le 11.000. Že pred vojno so izdelovali v Nemčiji, na Francoskem in v Združenih državah Amerike acetilen-motorje, vendar so bili to le majhni stroji z 1 do 5 HP. Gavrelovi in Pukertovi motorji porabijo baje 100 do 120, drugi pa do 300 l/HP/h acetilena. Motorji morajo biti le nekoliko močnejše izdelani. Ker nam zelo primanjkuje bencina, imamo pa dovolj karbida na razpolago, bi kazalo, da se tovariši zanimajo za te motorje. Na zahtevo smo pripravljene posredovati pri nabavi teh motorjev.

Acetilen kot tehnično gorivo. V Švici primanjkuje premoga in vsled tega tudi plina, zato so začeli porabljati v večji meri acetilen. Posebno dobro služi za segrevanje topilnih ponvic pri stavniških strojih v tiskarnah. Že mnoge tiskarne porabljajo acetilen mesto plina, petroleja ali špirita, ker ta goriva dobijo jako težko. Ker ima acetilen za 3 do 4 krat večjo gorilno

silo kot plin iz premoga, se ga porabi precej manj. Stavni stroj, ki porabi na uro 200 do 500 l plina, porabi acetilena le 100 do 200 l/h. Pa tudi druga podjetja kakor steklarne, livarne itd. so začele porabljati acetilen.

Spritol. V Švediji so začeli izdelovati iz celuloze s pomočjo raznih alkalij sulfitspirit, katerega porabljajo v obliki »Spritol« kot gonilo motorjev.

Vprašanja in odgovori.

Da povečamo zanimanje za naše stanovsko in strokovno glasilo in si olajšamo pisarniško delo, ki ga imamo z odgovarjanjem pismenim potom na razna vprašanja in ker bo marsikatero vprašanje zanimalo tudi druge tovariše, zato bomo v tem predalu odgovarjali na razna vprašanja. Kdor pa nikakor ne more čakati na odgovor v listu, tisti naj priloži svojemu vprašanju 40 v v znamkah za stroške.

Št. 1. Bavksit je mineralna prst ter se rabi pri izdelavi opeke in posode, za brusilne kamne, mlinske kamne, pri izdelavi besemskega jekla, aluminija, galuna, kalija in cementa. Imenuje se najbrže po kraju Baux na Francoskem. Pravijo ji pa tudi Wocheinit, ker se dobi ta prst tudi v Bohinju. Tovarišem bi bili hvaležni, če bi nam sporočili, kako imenujejo to prst v Bohinju.

Št. 2. Cene lesa. Spomladi 1918 se je plačevalo na Češkem, Moravskem in Šleziji za okrogli les K 91, franko vagon, na Nižje-Avstrijskem pa K 74, na Zg. Avstrijskem pa K 76 za kub. meter. V Galiciji je bil les mnogo dražji. Urnina izvežbanega delavca je znašala l. 1913 44 v, v začetku lanskega leta pa 146 v.

Št. 3. Emajlirana posoda je v jako slabem stanju in ker nove posode ni mogoče kupiti, mi nosijo gospodinja svojo luknjičasto posodo v popravo. Ali se dobi kaka masa, lepilo ali kaj podobnega, da bi se taka posoda zamašila, če ne drži več?

Št. 4. Kako odpravim trdo skorjo pri predmetih iz litega železa? Pile se pri piljenju te skorje hudo pokvarijo, a sedaj so drage in se jih še ne dobi. Ali se ne da odpraviti ta skorja s kako kislino, n. pr. s solno ali žvepleno?

Razno.

Dobave iz Švice. Tvrdkam, ki hočejo stopiti v trgovsko zvezo z neko tovarno za motvoz in čevljarstvo prejo v Švici, je v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani na vpogled ponudba dotične firme.

Odbor za obnovo stanova v Beogradu, Jugoviča ulica 1, potrebuje različnega stavbinskega materijala in prosi obrtnike in industrijalce iz cele države, naj upošljejo oferte.

Furnirje za mizarje, katere so do sedaj dobavile večinoma inozemske tvrdke, izdeluje delniška družba »Slavonija« v Zagrebu, Ilica broj 26. Interesentje se na to opozarjajo. Urad za pospeševanje obrti.

Bankovci izven prometa. Glasom dopisa jugoslovskega zastopništva na Dunaju je avstro-ogrška banka potegnila iz prometa bankovce po 25 in 200 K, emisija 27. oktobra 1918. Dasi ti bankovci niso bili v naši državi nikdar priznani, se opozarja, da tudi avstro-ogrška banka ne sprejema več označene bankovce v plačilo, temveč le v zameno do omenjenega

roka. Kdor bi utegnil imeti še kake take bankovce, naj čimprej zamenja pri podružnici avstro-ogrske banke

Zastopanje zapuščin in zavarovanja v Ameriki. Kraljevemu poslanstvu v Vašingtonu je ministrstvo za vnanje zadeve naročilo, da v vseh stvareh, ki se tičejo zapuščin in zavarovanja v Ameriki zastopa koristi državljanov celokupnega kraljestva SHS. Obratiti se je v vseh teh zadevah do ministrstva za vnanje zadeve in sicer preko pravosodnega ministrstva ter predložiti vsa potrebna dokazna sredstva.

Pristojbina za preizkušnjo parnih kotlov se določi, kakor sledi:

Kurilna ploskev	m ²	Pristojbina za preizkušnjo revizijo
manjša kot	2·5	K 15— K 3—
v izmeri	od 2·5 do 10	» 30— » 3—
»	» 10 » 50	» 50— » 10—
čez	50	» 60— » 15—

Določbe glede vplačevanja teh pristojbin pri državnih blagajnah ostanejo neizpremenjene. Pristojbina za izpraševanje kurjačev se določi v znesku 15 kron, dosedaj 6 kron, ki jo vplača kandidat še pred izpitom v roke izpraševalnega komisarja kot nagrado za izpraševanje.

Zvišanje brzojavnih pristojbin za brzojavke v Nemško Avstrijo in Čehoslovaško: pri besedi od 15 na 18 v (minimum od 2 K 50 na 3 K); za Švico od 45 na 56 v (minimum od 2 K 50 na 3 K).

Nepravilna svoboda. Naše politične oblasti premalo čuvajo obrtniške interese. Nahaja se veliko zidarjev, tesarjev, slikarjev in mizarjev v mestu in okolici, kateri vsa dela na lastni račun prevzemajo in izvršujejo, češ da je sedaj svoboda in lahko vsak dela kar hoče. Drugi se zopet sklicujejo na to, da so invalidi in da kot taki ne potrebujejo mojstrov, ne obrtnih listov, ter jim ni treba nikakega davka plačevati. Pozivamo politične oblasti, naj zaukažejo orožništvo in redarjem, da imajo dolžnost in pravico, vsakega »fušarja« prijeti, mu delo ustaviti in ga pred obrtno sodišče pripeljati. Sicer bomo obrtniki primorani, obrtne liste odložiti, plačevanje davkov ustaviti in delati prosto kakor »fušarji«.

Umrli je v Kandiji 17. junija t. l. gosp. Miha Jazbec, krojač. Rojen je bil 1. 1824, se je nahajal tedaj v častitljivi starosti 95 let.

Iz sjednice osječke trgov.-obrt. komore. Na posljednoj sjednici osječke trgov.-obrt. komore, izjavio je predsjednik Weismayer, da se ova komora nalazi u stanju skorašnjeg razrešenja i da svoj današnji opstanak samo još današnjim iznimnim prilikama ima zahvaliti. Svakako će već za najkraće vrijeme do posvemašnjeg preustrojstva komorske institucije, te će se komora jamačno po srpskom uzoru razdijeliti u trgovačke, obrtne i industrijske komore.

Gimnazijo ali realko? Prihaja čas, ko se treba marsikomu zopet odločiti, kam naj da otroka študirat, ali v gimnazijo ali v realko. Povdarjamo: Z realke je odprta dijaku pot na vse strokovne šole: obrtne, trgovske, gozdarske, kmetijske itd. v prvi vrsti pa na tehniko. In baš v vseh teh strokah rabi naša država največ ljudi in ravno tem se odpira najlepša bodočnost. Zato stariše nujno pozivamo v interesu države in otrok, da dado svojo mladino realkam v izgojo.

Pozor, obrtniki !!

Pristopajte k bolniški blagajni samostojnih obrtnikov v Ljubljani.

Izvrstno

brivsko milo

kilogram 40 K, ima v zalogi

ENG. FRANCHETTI, Ljubljana, Dunajska cesta št. 20.

Feliks Potočnik

Šelenburgova ulica 6, I. nadstr.

Modni atelje za dame in gospode.

Istotam se obračajo in modernizirajo obleke za dame in gospode po naj-novejši modi.

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana, Prešernova ulica šte. 3,

je imela koncem leta 1918 vlog K 80,000.000 in rezervnega zaklada . . . » 2,000.000

Sprejema vloge vsak delavnik.

Hranilnica je pupilarno varna.

Za varčevanje ima vpeljane lične

domače hranilnike.

Posoja na zemljišča in poslopja na Kranjskem proti 4% in proti 1% odplačevanju na dolg.

V podpiranje trgovcev in obrtnikov

ima ustanovljeno

-- Kreditno društvo. --

Izdajatelj konzorij »Obrtnega Vestnika«.

Odgovorni urednik **Engelbert Franchetti.**

Tiskarna Makso Hrovatin v Ljubljani.

Pravi firnež

v priznano najboljši in zanesljivi kakovosti.

Vse vrste barv, suhih in oljnatih, barve za obleke, mavec (gips), mastenec (Federweiss), strojno olje, prašno olje, karbolinej, steklarski in mizarski klej, pleskarske, slikarske in zidarske čopiče, kakor tudi druge v to stroko spadajoče -- predmete --

ima še vedno v zalogi trdka

A. Zankl sinovi

-- Ljubljana. --

I. in največja jugoslovanska tovarna za barvanje, kemično čiščenje, pranje in svetlo-likanje perila.

Barva vedno vsakovrstno blago,

čisti obleke,

pere vsakovrstno perilo in hodi brezplačno na dom iskat,

svetlo lika

ovratnike, zapestnice, srajce.

Jos. Reich.

Tovarna: Poljanski nasip štev. 4.

Podružnica: Šelenburgova ulica 4.

Poštna naročila se točno izvršujejo.

Nujna dela se takoj izvršujejo.

Drogerija

I. C. Kotar

Ljubljana

Wolfova ulica št. 3.

Fotomanufaktura

Med slovenskimi obrtniki najbolj razširjeni list je „Obrtni Vestnik“. Zato inserirajte v tem listu.

Prima **BARVE** marke herc. za vse vrste tkanine.

Pri naročilu 100 paketov za K 26.—

» » 1000 » » 240.—

» » 10000 » » 2200.—

— Plača se naprej, pošilja se s pošto. —

I. V. Hajdaš, Bedekovčina, Hrvatska.

Orodje za vse surhe

